

Friedrich-Ebert-Stiftung, împreună cu Asociația pentru Politică Externă, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • IUNIE 2022 • NR.6 (196)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

- 1.** Daniela Morari, ambasadoarea Republicii Moldova la UE: Nu știu dacă ar fi fost cineva în UE care ar fi putut spune că în trei luni Republica Moldova va obține statutul de țară candidată.
- 2.** Editorial de Alexei Tulbure, director al Institutului de Istorie Orală: „Ieșirea din spațiul ex-sovietic a Republicii Moldova și intrarea în cursa pentru aderarea la UE”
- 3.** Eugen Tomac, europarlamentar: „Standardele europene înseamnă transparență, justiție, stat de drept și predictibilitate financiară”
- 4.** Opinia expertului, Angela Grămada, directoarea ESGA București: „Decizia Consiliului European: De la simbolism la responsabilitate”

Știri pe scurt:

 Ministrul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Andrei Spînu, a declarat în cadrul unui interviu pentru Deutsche Welle din 30 iunie, că Executivul este pregătit și în cazul unor scenarii energetice negative în care Rusia ar putea decupla Republica Moldova de la livrările de gaze. „Deja avem stocată o cantitate semnificativă de gaze naturale în România - 25 milioane de metri cubi. De asemenea, am negociat un instrument financiar avantajos cu BERD pentru achiziția gazelor naturale. Pe 23 iunie 2022 am semnat un acord de împrumut de 300 milioane de euro pentru evitarea unor riscuri în sezonul rece al anului. Trasa de urgență de 200 de milioane de euro va fi utilizată, la necesitate, pentru a spori reziliența țării în cazul unor posibile limitări sau întreruperi de aprovizionare cu gaze naturale, iar 100 de milioane de euro vor fi utilizați pentru a crea o rezervă strategică de gaze naturale, care va fi stocată în România sau Ucraina”, a declarat Spînu. El a mai precizat că, din 16 martie, Republica Moldova este legată la sistemul energetic european ENTSO-E și că lucrările de interconectare cu România continua și ele pentru linia electrică pe segmentul Vulcănești-Chișinău.

 Republica Moldova va primi 40 de milioane de euro pentru modernizarea armatei din partea Consiliului European, o măsură de asistență ce a fost luată în cadrul Instrumentului European pentru Pace și care echivalează cu alocările bugetare pe un an de zile ale armatei Republicii Moldova. „Ultimele măsuri de asistență sunt dovada angajamentului nostru față de consolidarea capacităților Forțelor Armate ale Moldovei de a spori securitatea națională, stabilitatea și reziliența în sectorul apărării”, se arată într-un comunicat de pe 30 iunie al Consiliului UE. Măsura de asistență va consolida capacitățile unităților de logistică, mobilitate, comandă și control, apărare cibernetică, recunoaștere aeriană fără pilot și comunicații tactice ale Forțelor Armate ale Moldovei prin furnizarea de echipamente neletale, provizii și servicii relevante, inclusiv instruire legată de echipament. Măsură adoptată de Consiliul European o va completa pe cea în valoare de șapte milioane de euro, adoptată în decembrie 2021, care consolidează capacitățile serviciului medical militar și Batalionului de Inginerie al Forțelor Armate. Secretarul de stat în Ministerul Apărării, Valeriu Mija, a declarat pe 29 iunie la TVR Moldova că Republica Moldova va trece la un proces de modernizare.

 Întreprinderile transnistrene, inclusiv cele care nu consumă gaze naturale, reușesc să supraviețuiască doar datorită gazelor rusești pe care le primesc de la Tiraspoltransgaz Pridnestrovie și le transmit Centralei Termoelectrice Moldovenești (Mgres) pentru conversie în energie electrică. Un document obținut de reporterii Centrului de Investigatii Jurnalistice din Moldova și publicat într-o investigație recentă prezintă operațiunile bancare ale Centralei Termoelectrice Moldovenești din 2015-2017 și arată că această întreprindere prestează lunar „servicii de procesare a gazelor pentru generarea de electricitate” Uzinei Metalurgice Moldovenești de la Râbnîța. La prima vedere, unele dintre aceste întreprinderi nu au nimic în comun cu consumul de gaze. Prin urmare, Tiraspoltransgaz furnizează gaze întreprinderilor menționate. La rândul lor, acestea dau gazul către Moldgres și plătesc acestei întreprinderi doar conversia lui în energie electrică. Bani din contul special de gaze deschis în această bancă sunt vărsați apoi în bugetul regimului separatist de la Tiraspol.

Obiectiv atins: statut de țară candidată la UE pentru Republica Moldova. Ce urmează?

Clădirea Consiliului European de la Bruxelles, 23 iunie, 2022. Foto credit: FES/Mădălin Necșuțu

Republica Moldova a mai făcut un pas pe calea europeană pe care și-a propus, după primirea pe 23 iunie a statutului de țară candidată la UE. Ceea ce trebuie remarcat este faptul că Republica Moldova trece din zona politicilor de vecinătate ale UE în cea de țară candidată pentru accesarea în UE, ceea ce

schimbă complet paradigma de raportare a Bruxellesului față de Chișinău.

În urma deciziei Consiliului European de acordare a statutului de țară candidată, Republica Moldova a primit un „cec în alb” de la UE pentru a apăsa cât mai ferm pedala accelerației înspre UE. Decizia în privința

Ucrainei și Republicii Moldova a fost de natură politică, nu tehnică, în cadrul unui „summit geopolitic” anunțat la Bruxelles.

Pentru acest lucru, ambele state au obligația să îndeplinească o serie de cerințe trasate de Comisia Europeană

► pentru a primi mai apoi decizia Consiliului European, după un raport favorabil al Comisiei Europene, de a demara negocierea pe capitole cu Uniunea Europeană.

Ceea ce este de remarcabil este că Republica Moldova a reușit un parcurs fantastic de rapid de circa trei luni și jumătate de depunere a cererii de aderare la UE pe 3 martie și primirea statutului de țară candidat pentru aderarea la UE pe 23 iunie.

În comparație cu țările Balcanilor de Vest care au primit perspectiva europeană în iunie 2003 la summitul de la Salonic, adică în urmă cu 19 ani, nici până acum majoritatea nu au primit statutul de stat candidat pentru aderarea la UE.

Așadar, Republica Moldova și Ucraina sunt nevoite să arate determinare pe mai de parte, precum și multă voință politică, de a se alinia pe toate domeniile la standardele europene.

Republica Moldova a primit o șansă la care nici nu visa, dar pentru asta va trebui să facă față și unor noi provocări. Fiind într-o postură nouă, autoritățile de la Chișinău trebuie să se miște la fel de repede pe această dimensiune, cum au făcut-o pe tema completării anterioare a chestionarelor pentru Comisia Europeană.

Este nevoie poate și aici de ajutor financiar din partea partenerilor occidentali pentru a atrage expertiză din partea ONG-urilor specializate din Republica Moldova sau a experților din afara țării.

De asemenea, chiar dacă Republica Moldova implementează deja proiecte cu UE, începând din 2014 de la momentul semnării Acordului de Asociere cu UE, este nevoie de o reajustare a abordărilor pe astfel de proiecte la scară mai mare.

Vorbim aici de noi tipuri de fonduri, cele de preaderare, pe care Republica Moldova le va putea accesa. Urmează să vedem ce capacitate de scriere a unor proiecte și expertiză pentru fonduri europene mai mari va avea Republica Moldova, care va trebui, de asemenea, să se miște foarte repede pentru a livra rezultate pe cele nouă cerințe ale UE până la finele anului din domeniul justiției, reformei administrative și luptei anticorupție.

Mădălin Necșuțu

Nu știu dacă ar fi fost cineva în UE care ar fi putut spune că în trei luni Republica Moldova va obține statutul de țară candidată

Imediat după ce Republica Moldova a primit din partea Consiliului European statutul de țară candidată pentru aderarea la UE, șefa misiunii Republicii Moldova pe lângă Uniunea Europeană, Daniela Morari, a oferit un interviu colectiv jurnaliștilor din Republica Moldova acreditați la eveniment, printre care și coordonatorul buletinului de politică externă al FES/APE, Mădălin Necșuțu, care a stat de vorbă cu diplomatul Daniela Morari despre ce urmează mai departe pentru Republica Moldova.

Astfel, am discutat despre care sunt pașii următori și ce teme pentru acasă trebuie să rezolve Republica Moldova până la finele acestui an în vederea pregătirii de către Comisia Europeană a unui nou raport favorabil pentru Republica Moldova. Am vorbit atât despre beneficii, cât mai ales despre responsabilitățile următoare care îi revin

Chișinăului, după momentul istoric de la Consiliul European din 23-24 iunie de la Bruxelles. Vă invităm să citiți în continuare interviul a cu doamna Daniela Morari:

■ Cum a fost această negociere între oficialii de la Chișinău și cele 27 de țări membre ale Uniunii Europene? Ne-ați putea împărtăși poate câte ceva din culisele acestor negocieri?

■ Decizia Consiliului European este una istorică. S-a recunoscut statul de țară candidată a Republicii Moldova pe calea europeană. Cred că acesta este un moment extrem de important. A fost un efort de echipă, chiar dacă a fost una mică. A fost un efort comun al echipelor din MAEIE care activează în capitalele europene de a ajunge la fiecare stat membru, dar și aici la Bruxelles.

Am discutat cu instituțiile europene, în special cu Comisia Europeană la redactarea opiniei, cea care a fost un element important în decizia Consiliului European. Acesta din urmă a confirmat recomandarea Comisiei Europene.

Instituțiile europene sunt construite deja într-o formă destul de complexă și a fost un exercițiu la fel de complex pentru a reuși în termeni foarte scurți de a argumenta poziția Republicii Moldova pentru fiecare componentă a acestei arhitecturi a instituțiilor europene de care vă vorbeam. Aici este important efortul vicepremierului și ministrului Afacerilor Externe, Nicu Popescu, de a vorbi cu toți omologii lui. De asemenea, eforturile doamnelor președintă și premier de a vorbi cu membrii Consiliului European (șefii de state din UE – n.red.). Aș vrea să menționez aici și despre echipa departamentului de integrare europeană al MAEIE care a lucrat foarte mult pentru a aduna toate aceste argumente și a pune în scenă o astfel de coordonare, dar și despre colegii care au lucrat în toate capitalele statelor membre UE.

■ **Care sunt următorii pași? Pe ce reforme trebuie să pună accent Republica Moldova, dar și dacă avem de respectat anumiți termeni sau condiții?**

■ Aici este foarte important de citit și de luat în calcul fiecare element menționat în recomandarea Comisiei Europene, în special acei nouă pași la care se face referire. Comisia Europeană va raporta privind nivelul de

implementare a acestor pași în pachetul de rapoarte anuale pe care le face Comisia Europeană pentru statele care sunt în proces de aderare.

De aceea este important să ne concentrăm în perioada de timp de până la următoarele rapoarte, unele care se publică de regulă în primăvara fiecărui an, pentru a livra. Acum vom iniția demersuri pe lângă instituțiile care sunt direct vizate de acești pași, la fel și colegii de la CE, de a identifica indicatori pentru fiecare acțiune pentru a avea o înțelegere comună despre ce acțiuni urmează să întreprindem la nivel național pentru a considera realizarea pașilor respectivi drept suficientă. Aceasta ar fi prioritatea numărul unu.

Pentru a vă oferi un cadru de timp sau un pronostic pe aceste chestiuni, acum îmi este foarte greu, luând în considerare decizia recentă a Consiliului European, deoarece deocamdată nu poate fi pusă în niciun fel de calendar estimativ. Dacă am fi vorbit în luna februarie sau în luna martie, atunci când Republica Moldova a depus cererea de aderare, nu știu dacă ar fi fost ceva în UE care ar fi putut spune cu precizie că în trei luni de zile Republica Moldova va obține statutul de țară candidată pentru aderarea la UE.

Dacă facem și o paralelă cu statele Balcanilor Occidentali care au primit perspectiva europeană în 2003, la Salonic, și sunt încă state care așteaptă să obțină statutul de candidat, există două state din această regiune care sunt în proces să obțină decizia pentru deschiderea negocierilor și două state care sunt în curs de negociere. Întreg procesul pentru ele a însemnat un răstimp de 19 ani, acest lucru reușindu-i Republicii Moldova în trei luni de zile.

De aceea este important să învățăm din experiențele altor state care au trecut prin procese similare. În același timp, este de asemenea important să ne facem temele pentru acasă și să identificăm noi elemente care vor fi specifice parcursului nostru de aderare.

Acestea din urmă vor determina viteza, calendarul și deja alte elemente în acest parcurs.

Efort de echipă

■ **La discuțiile directe cu membrii Consiliului European ale doamnei Maia Sandu și ministrului Nicu Popescu, care de altfel au durat până în ajunul Consiliului, au existat țări care să impună anumite solicitări sau surprize la care nu v-ați așteptat?**

■ Este adevărat că efortul Republicii Moldova de a ajunge la fiecare lider european al fiecărui stat membru s-a realizat până în ultima clipă. Este important de a auzi îngrijorările sau particularitățile fiecărui stat membru al UE. Am avut parte de mulți susținători ai Republicii Moldova cărora le suntem foarte recunoscători, iar partea complicată a fost că această decizie a fost luată într-un context cu mult mai multe elemente interdependente.

Discuția a fost legată de contextul mai mare de funcționalitate a Uniunii Europene, de viitorul Europei și, la fel, de contextul statelor din Balcanii de Vest. Noi înțelegeam această interdependență dintre toate aceste elemente, dar luând în considerare că recentul Consiliu European a avut o reuniune în dimineața acelei zile cu liderii din Balcanii de Vest, intuim că va fi mai multă emoție și discuții legate de Balcanii Occidentali, personal însă nu mă așteptam ca atenția să fie absorbită atât de mult pentru aceasta regiune.

■ **Ce oferă statutul de țară candidată Republicii Moldova? Poate Europa oferi garanții de securitate mai multe Republicii Moldova, în special în contextul războiului din Ucraina?**

■ În primul rând, este foarte important să conștientizăm valoarea adăugată a deciziei recente a Consiliului European. Vorbim aici de transferarea

Republicii Moldova din zona politicii de vecinătate a UE în zona politicii de aderare. Aceasta este nu doar o schimbare de optică sau cuvinte, ci un transfer existențialist de structură, de format, de substanță și de instrumente. Urmează să discutăm mult cu colegii din instituțiile europene pentru a agreea cum acest transfer va fi realizat, fiindcă deja trebuie să trecem la un alt proces și alte instrumente cu care vom lucra.

După obținerea statutului de țară candidată pentru aderarea la UE, Republica Moldova poate în principiu să acceseze fonduri de preaderare, fapt ce va constitui o mare diferență. Trebuie să vedem cum funcționează și ce am putea face cu ele, dar și cu potențialul acestei deschideri.

Pe lângă angajamentul pe care îl avem, exercițiul UE de a primi în viitor Republica Moldova ca parte a Uniunii Europene, gradual se vor deschide noi platforme de funcționalitate și cooperare. De aceea, este important în acest angajament să valorificăm acest potențial. Aceasta este cea mai mare realizare a deciziei recente a UE. Procesul ar putea să ajute instituțiile noastre de linie să livreze și să realizeze reformele în care suntem angajați.

Uniunea Europeană este o comunitate care se realizează în jurul unor valori, în baza unor principii de cooperare economică și acesta este primul factor de interes și importanță pentru Republica Moldova. Noi și în formatul actual de cooperare explorăm mai mult și avem un potențial și pe dimensiunea de securitate, UE însă, ca structura, nu poate oferi aceste garanții de securitate, în sensul strict militar.

Dar prin realizarea reformelor, prin consolidarea rezilienței și prin îndeplinirea tuturor criteriilor de la Copenhaga, inclusiv prin faptul că suntem o democrație care respectăm drepturile omului și statul de drept, aceste elemente contribuie la acele garanții de securitate într-un sens mai larg.

Bani mai mulți și gestionarea corectă a lor

■ **Ce fonduri vor veni în viitor în Republica Moldova? Are capacitatea Republica Moldova de a absorbi aceste fonduri de preaderare și să-și dezvolte considerabil economia, așa cum a făcut-o România înaintea aderării ei la UE în 2007?**

■ Da, sigur că suntem interesați de acest lucru. Suntem interesați să explorăm gradual cum anume putem să consolidăm capacități ca să valorificăm aceste instrumente. Fără capacități și echipe care să se ocupe de acest lucru acasă va fi complicat de a scrie astfel de proiecte complexe care să atragă fonduri. Suntem interesați de a învața de la alte state membre cum anume am putea să parcurgem această cale mai eficient și mai rapid, și fără a pierde oportunități.

Este un proces care nu se va întâmpla peste noapte. Este important și pentru noi de a înțelege cum funcționează aceste instrumente noi, dar și UE să le ajusteze la noua realitate. Țin însă să reamintesc că, totuși, în Republica Moldova, prin implementarea Acordului de Asociere cu UE, realizăm mult din standardele legislației UE și implementăm proiecte similare.

De aceea, nu putem spune că suntem la început. Avem deja o memorie instituțională și capacități de muncă pe care trebuie doar să le reajustăm. Trebuie să le folosim mai plenar și vom avea mai multe oportunități de a realiza proiecte cu impact mai mare pentru cetățeni și societate.

■ **În ce orizont de timp ar putea adera Republica Moldova la UE?**

■ Nu cred că este cineva care ar putea spune o dată exactă. Sunt mulți factori necunoscuți în această ecuație pentru a formula un răspuns corect. Eu cred că ceea ce este acum important ca

și calendar este de a ne concentra și livra pe acești pași care sunt incluși în opinia Comisiei Europene, care ne vor oferi suficiente argumente, suficientă credibilitate, atât nouă cât și Comisiei, care își va reconfirma că a luat decizia corectă recomandând oferirea statutului de țară candidată la UE Republicii Moldova, dar și suficiente motive Consiliul European pentru o decizie cu privire la pasul următor care ar fi deschiderea negocierilor.

Între aceste două etape mai sunt alți câțiva mici pași, dar nu aș vrea acum să intru în detalii, deoarece urmează să le coordonăm. Totul este mult prea proaspăt ca să avem răspunsuri precise. Următorul pas mare ar fi însă deschiderea negocierilor de aderare și acest lucru va fi posibil, dacă citim atent decizia Consiliului European de pe 23 iunie, după ce Comisia va veni cu un raport privind implementarea pașilor incluși în opinia Comisiei Europene. Acesta ar putea fi cadrul de timp cel mai realist în momentul de față. Urmează să ne coordonăm cu cei de la Comisie până la publicarea acestui raport (în primavara anului viitor -n.red.) și până vom avea o claritate a liniilor directoare care ne vor oferi anumite date mai precise.

■ **Vă așteptați la mai mulți bani de la UE care vor veni în Republica Moldova? Cum ar putea să resimtă cetățenii avantajele acestui statut de țară candidată la UE?**

■ Prin decizia recentă luată, Republica Moldova urmează să facă un proces de tranziție de la instrumentele din politica de vecinătate la cele care se referă la un stat viitor membru. Dar, gradual, trebuie să ne transformăm să ajungem la nivelul statelor membre ca să putem mai ușor să ne integrăm în procesele și mecanismele existente, pentru ca UE să fie funcțională.

O ultimă propoziție din decizia recentă a Consiliului European este o referință clară că UE va pogresa în

procesul de extindere doar luând în considerare capacitatea de absorbție pe care o are. De aceea, este foarte important ca prin nivelul nostru de pregătire și reformă să garantăm și să asigurăm că UE nu va întâmpina dificultăți în operaționalitatea sa, deoarece o Uniune Europeană nefuncțională nu servește nimănui - nici lor, dar nici nouă acum fiind în procesul de apropiere și aderare la UE.

Uniunea Europeană va începe gradual să-și deschidă instrumente la care până acum nu aveam acces. Acestea vor oferi noi tipuri de oportunități. De exemplu, noi nu puteam să implementăm proiecte mari de infrastructură. Acum, acest lucru va fi posibil. Nu vă pot spune în buget ar putea fi încadrate astfel de proiecte, deoarece bugetul UE a fost deja aprobat pentru următorii șapte ani de zile (2021-2027, n.red). Dacă vom reuși transferul unor astfel de proiecte în bugetul actual, toate aceste lucruri urmează să le discutăm.

Noi nu am putut avea această discuție pe intern, până nu am aflat recenta decizie a Consiliului European. De asemenea, aș vrea să vă spun că vor fi oportunități directe pentru cetățeni, la fel cum au acum statele din Balcanii de Vest. Unele din țările din zonă sunt deja înaintea Republicii Moldova cu câțiva pași.

■ **Cum vedeți declarația ministrului Lavrov care a spus că Republica Moldova vrea să distrugă tot ceea ce este rusesc în această țară? Credeți că Rusia va atenta din nou la securitatea energetică?**

■ Doamna președinte Sandu a răspuns deja la această întrebare și nu pot spune mai mult decât dânsa. Dar vreau să reiterez că obiectivul de integrare a Republicii Moldova este unul declarat de ceva timp. Nu este unul nou și nu este o surpriză pentru Federația Rusă. Decizia recentă a Consiliului European ne-a apropiat cu un pas mai mult pe calea pe care suntem deja angajați de mai mult timp.

În contextul în care se află Republica Moldova de a avea un război la frontieră sunt foarte importante măsurile care asigură informarea corectă, combaterea dezinformării și toate alte riscuri sau amenințări hibride cu care se confruntă Republica Moldova. Bănuiesc că această referință are în vedere legea securității informaționale care a fost recent promulgată de către doamna președinte Maia Sandu, care este menită să limiteze aspectele ce țin de dezinformare în spațiul nostru mediatic.

Viteză de lucru uimitoare a UE

■ **Cum comentați rapiditatea cu care s-a rezolvat cererea Republicii Moldova de a adera la UE?**

■ Cred că este admirabilă viteza cu care s-au întâmplat mai multe decizii, care au fost catalizate de invazia Rusiei împotriva Ucrainei. Cred că este important de a valorifica această deschidere a instituțiilor ca, atunci când este necesar, să se miște cu o astfel de viteză.

Perspectiva europeană în cazul Balcanilor de Vest a venit de asemenea într-un context post-război. Lucrurile s-au întâmplat cu o viteză mai înceată. Vorbim de oferire perspectivei europene în 2003 și sunt încă state în așteptarea oferirii statutului de țară candidată.

Nu vreau să fac anumite paralele, deoarece regiunea Balcanilor de Vest, este una aparte, cu realitățile, provocările sau atuurilor pe care le are. Este însă foarte important de a învăța atunci când este necesară o decizie, UE să aibă capacitatea de a acționa rapid în concordanță cu realitatea. Să țină cont de gravitatea necesității unei astfel de decizii. Și avem multe exemple deja în care UE a reușit să se mobilizeze rapid. În cazul Republicii Moldova, pentru mine, acordul Frontex a fost primul exemplu care vorbește de la sine despre capacitățile rapide ale UE.

Acordul Frontex a fost semnat din partea UE cu orice alt stat cel mai puțin

doi ani de zile. În cazul Moldovei, tot procesul a durat doar două săptămâni pentru ca echipele noastre de Poliție de Frontieră și ale celor de la Biroului de Migrație și Azil să poată să fie ajutate în contextul în care primeam un atât de mare număr de persoane care fugeau din calea războiului..

Este important și ajutorul ofițerilor Frontex care lucrează mână în mână cu echipele noastre pentru a gestiona și alte elemente de securitate. De exemplu, cum să facem față planurilor de contingență sau cum să consolidăm capacități de a fi un stat la frontiera UE și totodată unul care are la granițele sale un război.

■ **Cum mai este poziția Ucrainei față de Republica Moldova în privința aderării împreună la UE? Știm că în trecut au fost și reticențe. Kievul spunea că „nu ar fi bine ca Republica Moldova să se urce în trenul de mare viteză al Ucrainei spre Bruxelles”. Cum este situația acum?**

■ În prezent, este foarte multă cooperare cu Ucraina. Ultima discuție a avut loc la nivel de președinți în care doamna Sandu a discutat telefonic cu domnul Zelenski, iar discuția a fost cu referire la decizia recentă favorabilă a Consiliului European pentru Moldova și Ucraina.

Cred că este important să cooperăm în contextul curent și să găsim soluții la anumite provocări și crize de a fluidiza tranzitul și de a găsi soluții de a integra mai bine familiile ucrainenilor în Republica Moldova. Mă refer la cei găzduiți acum de familii din Republica Moldova. Dar și pentru a merge împreună pe calea integrării europene.

Cred că este în avantajul Republicii Moldova, Ucrainei și UE, să facem acest efort comun și să lucrăm în cadrul angajamentului pro-european de a face reforme și de a vedea unde anume putem depune acest efort în comun.

■ **Vă mulțumim!**

Editorial

Leșirea din spațiul ex-sovietic a Republicii Moldova și intrarea în cursa pentru aderarea la UE

Alexei Tulbure,
analist politic și director
al Institutului de Istorie Orală

Republica Moldova a primit statutul de țară candidată la aderarea la Uniunea Europeană. Trebuie să conștientizăm clar că e vorba de o întorsătură cu adevărat istorică pentru țara noastră. În sfârșit, ieșim din așa-zisul „spațiu post-sovietic”, pe care fostul centru imperial - Moscova, sau Rusia, - mereu l-a considerat o zonă a intereselor sale firești.

Nu există nicio îndoială că Moldova a primit acest statut în contextul războiului, dezlănțuit de Rusia împotriva Ucrainei. Cu toate acestea, nu putem fi de acord cu cei care susțin că Ucraina și Moldova ar fi primit acest statut într-un mod nemeritat. Apropo, aceasta ar fi una dintre liniile de atac ale oponenților integrării europene a Moldovei.

Astăzi Ucraina se apără pe câmpurile de luptă nu doar pe ea însăși, ea apără întreaga lume liberă, inclusiv țările Uniunii Europene, de invazia unui stat care promovează valori inacceptabile pentru societățile democratice. Ucraina și-a câștigat acest statut cu sângele soldaților și civililor săi.

Moldova, poate pentru prima dată în toată istoria sa de 30 de ani de independență, a obținut apreciere înaltă în fața întregii lumi, meritele ei în gestionarea crizei refugiaților

ucraineni fiind recunoscute de întreaga comunitate internațională.

Într-adevăr, am primit cei mai mulți refugiați pe cap de locuitor, ajutăm Ucraina în toate felurile posibile, inclusiv în exportul de cereale și al altor produse pe care Ucraina nu le poate exporta pe mare din cauza blocării porturilor sale de către Rusia. Comunitatea internațională, inclusiv Uniunea Europeană, nu ar putea să nu țină cont de acest efort extraordinar al țării noastre, precum și de faptul că Moldova este considerată următoarea țintă a agresiunii ruse. În acest sens,

obținerea statutului de țară candidată este binemeritată.

Provocări pentru un nou început

Criticii deciziei în privința noii calități a țării noastre susțin că Moldova nu corespunde criteriilor cerute pentru obținerea unui statut în ceea ce privește justiția, funcționarea instituțiilor democratice, economia etc. Da, ar fi ridicol să negăm aceste afirmații. Cu toate acestea, vom sublinia faptul că obținerea statutului de țară

candidată nu necesită respectarea deplină a standardelor UE sau a bine-cunoscutelor criterii pentru aderare de la Copenhaga.

Este vorba doar de începutul acestui parcurs, începutul celei mai serioase lucrări de transformare a societății moldovenești, în a o alinia, ca să spunem așa, la standardele comunității europene.

Moldova a încercat să realizeze aceste reforme în perioadele precedente, însă, pentru prima dată, începem să lucrăm la reformarea țării în contextul unei perspective clare de aderare la UE. Această perspectivă a inspirat țările baltice, țările din Europa Centrală și de Sud-Est în urmă cu 20 de ani și va schimba atitudinea față de integrarea europeană și în țara noastră.

Oponenții integrării europene afirmă că Moldova ar putea rămâne cu statutul de țară candidată timp de zeci de ani, iar aderarea este o perspectivă foarte îndepărtată, dacă, în general, se va întâmpla vreodată. Ei invocă, în mod special, exemplul Turciei. Deși pare unul plauzibil, acest caz nu e foarte relevant pentru noi. Turcia este o țară mare care încă nu a decis clar dacă vrea sau nu să devină parte a Uniunii Europene. Există însă forțe și voci influente chiar în UE care (din diverse motive – funcționarea democrației, mărimea populației, geografie, religie, etc.) se opun admiterii Turciei în UE.

Deciziile referitoare la Republica Moldova se iau în condiții de război, în condiții de amenințare militară reală la adresa întregului continent. Acest lucru este valabil și pentru Ucraina, care se opune, descurajează agresorul rus prin forța armelor. Aceste circumstanțe, sunt sigur de acest lucru, pot influența decisiv momentul admiterii țărilor noastre ca membre cu drepturi depline ale Uniunii Europene. Adică putem vorbi nu de decenii și nici măcar de un deceniu, ci de perioade mult mai scurte. Nu exclud faptul, criteriile se vor schimba, pe moment, pentru țările noastre.

În prima linie pentru apărarea democrației

Ucraina și Moldova se află astăzi în prima linie de apărare a unei lumi libere, democratice - nu este oare un merit incontestabil?! Iar conformitatea țărilor noastre cu criteriile economice, sociale și de altă natură va fi realizată deja în cadrul comunității europene. Mai mult decât atât, UE are mecanisme de lucru cu țările care au fost admise în Uniune cu „temele pentru acasă” pregătite în mod incomplet. Vorbim în context despre România și Bulgaria.

În altă ordine de idei, remarcăm că integrarea în Uniunea Europeană este o sarcină imposibilă doar pentru guvern sau pentru un singur partid de guvernământ. În față ne stă un

obiectiv, care trebuie realizat de întreaga societate, inclusiv de guvern, opoziție, organizații neguvernamentale și alte instituții de stat și obștești.

Conștientizarea acestui lucru ar trebui să ajungă, în primul rând, la partidul de guvernământ, care astăzi este pur și simplu obligat (să lăsăm glumele la o parte) să creeze condiții pentru includerea tuturor forțelor sociale menționate mai sus în munca de pregătire a țării pentru aderarea la Uniunea Europeană.

Și o ultimă remarcă: Opoziția noastră parlamentară adoptă astăzi o poziție ciudată cu privire la problema războiului din Ucraina și a aderării Moldovei la Uniunea Europeană. Declarațiile privind războiul din țara vecină ale liderilor așa-ziselor partide parlamentare de stânga - Dodon, Voronin și Șor – toarnă apă la moara agresorului.

Niciunul dintre aceste partide nu a condamnat invazia trupelor ruse în Ucraina. Obținerea statutului de țară candidată a fost întâmpinată cu ostilitate de către opoziția parlamentară. Sunt sigur că un astfel de comportament va aduce această opoziție la următoarele alegeri nu la putere, ci la cimitirul politic. A sosit timpul pentru apariția unor noi forțe politice care să înțeleagă responsabilitatea care le revine pentru soarta Moldovei și a regiunii în contextul actual internațional.

Standardele europene înseamnă transparență, justiție, stat de drept și predictibilitate financiară

Eurparlamentarul Eugen Tomac ne-a vorbit în cadrul unui interviu pentru buletinul de politică externă despre ce înseamnă acest moment istoric de pe 23 iunie, în urma căruia Republica Moldova a primit de la Bruxelles statutul de țară candidată pentru aderarea la UE. El a explicat faptul că angajamentul UE față de cele două state din vecinătate este unul ferm și că de acum încolo depinde doar de determinarea Chișinăului să avanseze pe calea reformelor și să înainteze pas cu pas pe calea europeană.

Nu în ultimul rând, eurodeputatul român a vorbit despre cum ar trebui, în viziunea sa, Republica Moldova să-și întărească colaborarea cu România, singurul stat membru UE din vecinătatea sa. Vă invităm să citiți pe larg concluziile la cold ale europarlamentarului, după decizia recentă a Consiliul European din 23 iunie:

■ Am dori să vă întrebăm pentru început despre acest moment istoric al primirii statutului de țară candidată pentru aderarea la UE?

■ Este adevărat, trăim momente istorice. Nimeni nu se aștepta la o asemenea evoluție a evenimentelor în 2022, dar conflictul din Est, mai precis invadarea Ucrainei de către Rusia a pus Europa în fața unei noi provocări.

Întotdeauna UE a răspuns la toate crizele de când s-a creat prin mai multă integrare sau extindere. Așa s-a întâmplat după 1989, atunci când a căzut regimul comunist în Europa de Est – toate statele din fostul bloc pro-sovietic au aderat la UE și iată astăzi UE este formată din 27 de state.

Mai sunt și statele din Balcanii de

Vest care doresc să adere, dar pentru că Ucraina și-a dorit foarte mult prin decidenții săi să se apropie hotărât de UE a plătit un preț foarte scump. Mai întâi când a semnat Acordul de Asociere cu UE a pierdut Crimeea, drept sancțiune din partea Rusiei. Acum pentru că își dorește o apropiere fermă de UE și de NATO, Rusia a hotărât să o invadeze. Republica Moldova a trăit acest scenariu nefericit timp de trei decenii, deoarece conflictul din regiunea transnistreană nu i-a permis niciodată să privească mai mult decât la o perspectivă îndepărtată de integrare europeană.

Însă decidenții de la Bruxelles, șefii de state și de guverne, Comisia Europeană și cel mai important - Parlamentul European, care reprezintă voința tuturor cetățenilor europeni –, au spus un „da” hotărât pentru integrarea cât mai rapidă a Republicii Moldova și Ucrainei.

Faptul că Republica Moldova, în acest context, primește această deschidere extraordinară – fără precedent – este un lucru excepțional, pentru că românii de peste Prut au nevoie de un asemenea imbold.

Viitor comun în UE

■ Ce mesaj a vrut Uniunea Europeană să transmită Ucrainei și Republicii Moldova în acest context regional agitat marcat de invazia rusă în Ucraina?

■ Situația este atât de tulbură, atât de complicată, încât acest mesaj vine ca o confirmare că suntem unii și aceeași. Că avem același trecut și că trebuie să lucrăm intens pentru a ne croi viitorul. Iar viitorul se creează prin asemenea decizii pe care le ia astăzi UE, care dă o perspectivă clară de integrare europeană pentru Republica Moldova.

Abia de acum încolo începe o nouă etapă, însă ea este una care va fi încununată de succes. Pe de o parte, UE pune bani la dispoziția Republicii Moldova pentru a realiza reforme importante și pentru a o ajuta să își consolideze infrastructura, care este extrem de puternic afectată de aceste lucruri legate de corupție care au măcinat Republica Moldova în ultimii 30 de ani. În concluzie, este un eveniment istoric, în adevăratul sens al cuvântului.

■ **Ce urmează ca pași procedurali pentru Republica Moldova? La ce să ne așteptăm? Unii vorbesc despre faptul că greul abia acum începe, cu referire la reforme, în special în zona justiției. Cum vedeți Dvs. mai departe acest parcurs european al Republicii Moldova?**

■ Aici avem nevoie de câteva elemente importante. În primul rând, de ambiție, de determinare și de voință politică pentru a pune în aplicare angajamentele pe care Chișinăul și le va asuma în calitate de stat candidat.

UE va deschide mai multe capitole pe toate domeniile pentru a negocia alinierea legislației Republicii Moldova la standardele europene. Standardele europene înseamnă transparență, justiție, stat de drept. Înseamnă predictibilitate financiară pentru că nu poți adera la un club unde regulile sunt fundamentul pentru tot ceea ce înseamnă valori și lumea europeană de astăzi pe care o știm.

Tocmai de aceea eu cred că Republica Moldova, prin decidenții săi și prin cetățenii săi a demonstrat, în urmă cu un an de zile, că își dorește integrare europeană. Această așteptare a fost încununată de un prim mare succes prin statutul de țară candidată pe care îl primește Republica Moldova.

Ce poate fi făcut mai bine

■ **Dacă Republica Moldova va îndeplini și sarcinile trasate de Comisia Europeană până la finele anului, ne putem aștepta ca în viitorul apropiat Republica Moldova să înceapă negocierile pe capitole cu UE de anul următor?**

■ De acum încolo, într-adevăr, pe fiecare capitol se vor începe negocieri. Ele vor fi deschise treptat, așa cum s-a întâmplat în relația cu toate celelalte state, de la agricultură, până la afaceri interne sau politică externă.

Bineînțeles, toate domeniile ce țin de componenta guvernamentală vor fi monitorizate foarte atent de către UE. Să nu uităm un lucru foarte important, că

din exemplul României se poate învăța mult. România este stat membru al Uniunii Europene de peste 15 ani, dar are trei mari restanțe. Nu este în spațiul Schengen, în continuare, iar justiția este supusă monitorizării prin mecanismul de cooperare și verificare, și evident nu am aderat la zona euro.

Deci Republica Moldova are și această șansă, că poate învăța de la guvernul României ce trebuie de făcut pentru a nu repeta erorile pe care le-am comis noi. Și din acest punct de vedere sunt absolut convins că România va oferi toată asistența necesară pentru a parcurge cât mai rapid reformele necesare.

Aceste reforme necesită timp și o fundamentare extrem de temeinică astfel încât ele să nu afecteze societatea mai mult decât este cazul. Dar sunt convins că dacă va exista ceea ce spuneam mai devreme, ambiție, determinare și voință politică pentru a realiza toate aceste reforme, evident că această cale a integrării în UE intră pe un curs ireversibil și evident că România își dorește ca acest lucru să se întâmple pentru că obiectivul nostru este să fim împreună în UE.

Între credibilitate și speranță

■ **La Chișinău, așa cum bine știm, există o verticală a puterii pro-europene. Dacă ar fi să dați unele sfaturi liderilor de la Chișinău cu ce să înceapă, care ar fi acestea?**

■ Pentru autoritățile de la Chișinău am un singur îndemn și anume să-și păstreze ritmul cu care au început această guvernare. Cred că sunt suficient de experimentați oamenii politici din Republica Moldova. Președinta Maia Sandu se bucură de o credibilitate fără precedent, ca lider al Republicii Moldova, în toată Uniunea Europeană.

Relațiile între România și Republica Moldova au atins un nivel fără precedent și din acest punct de vedere este evident că e bine că putem trage cu toții la aceeași căruță și putem ajuta Republica

Moldova. Evident interesul principal trebuie să fie cel care ține de oameni. Oamenii au nevoie de această speranță, de nevoia de a-și construi un viitor la ei acasă privind în perspectivă. Și acest viitor se poate construi cu foarte multă responsabilitate, cu foarte mult efort și cu explicațiile necesare. Deoarece, atunci când nu comunicăm, dar ai sentimentul că faci totul bine, este greșit. Uneori oamenii vor și explicații față de tot ceea ce se întâmplă în jurul lor. Din acest punct de vedere, cred, că trebuie să ținem cont de toate așteptările pe care le au cetățenii Republicii Moldova, chinuți suficient de mult în toată această perioadă.

Și mai există un aspect pe care vreau să-l subliniez - nevoia de a strânge rândurile cu statul român. România are deja și resurse, are și disponibilitate pentru a fi mult mai implicată în Republica Moldova. Și aici nu mă refer doar la nivel de stat, este important să susținem comunitățile locale din ambele state. Este nevoie ca acestea să comunice la nivel local. De exemplu, ca bibliotecarii din Republica Moldova să comunice mai mult cu cei din România. Ca profesorii să aibă acel schimb de experiență care a existat și care, din păcate, a intrat într-o stare de neimplicare în ultimii ani.

Eu cred că avem nevoie de un nou impuls pentru că tot ceea ce înseamnă Uniunea Europeană, de fapt, înseamnă România pe care astăzi o văd în Europa și pe care astăzi și-o doresc. Evident prin modelul pe care îl avem în România și aici mă refer la lucrurile bune pentru că nu întotdeauna am reușit noi de la București să le transferăm și în Republica Moldova.

Și asta va însemna bani mai mulți pentru agricultură, bani mai mulți pentru dezvoltare rurală, bani mai mulți pentru sănătate, bani mai mulți pentru educație. Asta este ce vor oferi resursele UE și asta înseamnă până la urmă prosperitate, o viață mai bună și evident acel viitor pe care oamenii și-l doresc la ei acasă în Republica Moldova.

Vă mulțumim!

Opinia expertului

Decizia Consiliul European: De la simbolisme la responsabilitate

**Angela Grămadă, președinta Asociației
„Experți pentru securitate și afaceri mondiale”**

Dincolo de simbolisme și apreciere a acestei decizii ca fiind una istorică, evenimentul vine cu o mare responsabilitate. Această responsabilitate nu trebuie să fie atribuită în totalitate autorităților guvernamentale, dar și cetățenilor Republicii Moldova. Statutul de țară candidată trebuie să responsabilizeze actorii politici, reprezentanții instituțiilor publice, dar și pe oamenii care au oferit parte din suveranitatea lor pentru a le fi reprezentate interesele. Deci, statutul este unul profitabil dacă acțiunea va fi dublată de multă muncă și de coeziune internă.

Integrarea europeană nu trebuie și nici nu definește obiectivul final al politicii externe a Republicii Moldova. De facto, integrarea europeană este un proces care permite statelor cu astfel de aspirații să-și alinieze anumite realități, abordări ale politicilor publice, ale modelului de dezvoltare economică la anumite standarde – standarde care sunt apreciate pentru conținutul și calitatea schimbărilor pe care le pot produce în urma implementării lor.

Așadar, aceste standarde vin cu îmbunătățiri ale nivelului de trai și generează beneficii social-economice pentru cetățeni, contribuind la creșterea nivelului de trai. De ce? Pentru că

Republica Moldova va continua să rămână în vizorul partenerilor săi și va fi susținută să implementeze acele ajustări interne necesare pentru transformarea structurală, dar și pentru că această comunitate este văzută ca aducătoare de pace, transformare economică sustenabilă și generatoare de stabilitate.

Etapă de transformare

Există câteva lucruri pe care trebuie să le înțelegem și pe care urmează să le explicăm societății noastre. Fără aceasta va fi destul de complicat să putem trece de la aspirații la realizări. Obținerea statutului de țară candidată este doar o etapă în transformarea noastră.

Urmează o perioadă complicată nu doar de contextul geopolitic actual, cât o perioadă în care va trebui să ne dozăm eforturile și să le ajustăm la nevoile noastre reale de dezvoltare economică și socială. Evident, multe lucruri au fost deja decise, iar mai apoi și implementate pentru semnarea Acordului de Asociere și Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA). Dar, aceasta a fost doar o etapă intermediară ca să ne apropiem de ceea ce înseamnă a fi procedura de integrare europeană și declanșarea procesului de negocieri.

Revenind la lucrurile care trebuie să fie făcute, cred că ar trebui să începem prin a comunica strategic. Când vorbim despre comunicare lucrurile nu sunt atât de simple. Noi am deprins exercițiul comunicării cu partenerii externi, ceea ce este relevant pentru imaginea de politică externă, dar și pentru orice tip de integrare regională.

Acum urmează să traducem și să comunicăm corect și coerent mesaje despre integrarea europeană pentru cetățenii moldoveni. Omul de rând trebuie să cunoască partea sa de responsabilitate a procesului de integrare europeană, să-și cunoască statutul și rolul și să înțeleagă că nu se poate auto-exclude din acest proces pentru că este beneficiarul final al acestui proces. Multe din măsurile care urmează a fi implementate vor fi însoțite de transformări dure, pe alocuri însoțite de necesitatea de eficientizare a resurselor disponibile.

Va trebui să facem mai mult cu mai puțin. Dacă luăm în considerare și noile provocări economice globale, atunci trebuie să fim pregătiți pentru o perioadă extrem de complicată. Dar pentru a putea trece mai ușor peste această provocare, trebuie să revenim la nevoia de a comunica strategic și eficient. Altfel, parteneriatul dintre decidenți și cetățean ar putea avea de suferit.

Pregătirea pentru reforme

În al doilea rând, este foarte important a pregăti actorii instituționali, adică reprezentanții instituțiilor publice, să poată implementa reforme și politici publice, să accepte faptul că sunt parte a unui mecanism complex de transformare și ajustare a sistemului la standarde de performanță pe care anterior nu le-au putut accesa fie din lipsa voinței politice, fie din lipsa cunoașterii sau a unei evaluări defectuoase, fie din lipsa resurselor financiare sau umane.

Pregătirea actorilor instituționali nu trebuie să fie rezumată la autoritățile guvernamentale centrale. Modelarea instituțiilor publice trebuie să se producă și la nivel local, pentru că anume acestea sunt mai aproape de consumatorii finali de politici publice, adică de cetățeni și agenți economici.

Aici intervine nevoia de a pregăti și manageri profesioniști, capabili să implementeze proiecte și să gestioneze resurse umane și financiare, care vor urmări atent ca să nu există discrepanțe între obiective definite și rezultate atinse. Este una din cele mai mari provocări și de pregătirea resurselor umane va depinde capacitatea de absorbție calitativă a fondurilor europene. La început a celor de preaderare, iar ulterior și a altor fonduri structurale la care Republica Moldova va avea acces.

Un alt aspect important este identificarea domeniilor unde sunt necesare intervențiile legislative urgente, pentru a ajusta cadrul legislativ la realitățile europene. Doar că acest moment trebuie să fie însoțit de o evaluare extrem de minuțioasă a propriilor noastre nevoi și în care să explicăm că schimbarea va produce efecte pozitive, chiar dacă pe alocuri dureroase, și nu doar o birocratizare excesivă a procesului decizional.

Nu trebuie să fie creat spațiu pentru a specula „mașinăria birocratică” a Uniunii Europene ca o chestiune generatoare de probleme suplimentare pentru buna funcționare a instituțiilor publice. Este mai degrabă o încurajare pentru decidenți de a explica publicului cu ce îmbunătățiri vine o normă sau un proiect legislativ. Dar ca acest lucru să devină posibil este nevoie de transparență, dezbateri publice și consultare constantă a cetățeanului prin încurajarea democrației participative.

Tot aici am putea continua cu pregătirea cadrului legislativ pentru a încuraja investițiile străine, pentru a discuta cu mediul de afaceri, dar analizând la rece contextul regional și acceptând faptul că lucrurile vor fi influențate o perioadă lungă de timp de războiul din Ucraina.

În acest caz, soluția ar putea fi în interior, adică în încurajarea mediului de afaceri intern și a fermierilor locali să își ajusteze procesul de producere a bunurilor și serviciilor la standardele internaționale pentru a putea deveni competitivi și capabili să ocupe nișele libere.

Coeziunea actorilor politici interni – o necesitate, nu un moft

La data de 1 iulie 2022, la Kiev, a fost semnat un document important pe care

noi l-am trecut cu vederea. Volodimir Zelenski, președintele țării, Ruslan Stefanchuk, președintele parlamentului, și Denis Șmigal, premierul țării, au semnat un pact pentru integrarea europeană. La o primă vedere, actul poate fi interpretat ca o acțiune de PR politic, dar este mai mult de atât. Este o consemnare publică a unor angajamente deloc ușoare pe vremuri de război.

Nu vom intra în detalii prea multe despre acest act al reprezentanților puterilor centrale din Ucraina, dar trebuie să insistăm spre a explica de ce o coeziune în jurul unei idei, a unui proces, a unei viziuni despre dezvoltarea țării, în rândul actorilor politici, este importantă pentru asemenea state, precum Republica Moldova sau țara vecină.

Cunoaștem foarte bine că deși există o majoritate pro-europeană parlamentară și guvernamentală în Republica Moldova, susținută de instituția prezidențială, scena politică este destul de fragmentată și suficient de expusă riscului de destabilizare din afară.

Anumite formațiuni politice nu doar că nu ezită să se exprime împotriva integrării europene, dar și favorizează discursuri de susținere a agresiunii militare împotriva statului vecin. Așa înțeleg liderii politici ai acestora să își confirme loialitatea față de susținătorii din afară, transformându-se în sabotori interni care desconsideră, în același timp, conținutul intereselor naționale.

Consider că aceasta este una dintre cele mai grele misiuni pe care o are clasa politică de la Chișinău: găsirea surselor de coeziune în jurul ideii de integrare europeană, chiar dacă pe alocuri contravine intereselor lor mercantile și contrazice formatul de guvernare cu care erau obișnuiți.

Dacă anumite forțe politice vor continua să saboteze măsurile și deciziile destinate întăririi actului de guvernare (în sens bun), dacă vor continua să mobilizeze resurse interne locale pentru a genera disensiuni între majoritatea populației și anumite minorități etnice, dacă vor fi explorate discursiv agresiunea militară pentru a genera frică, fără orice urmă de responsabilitate morală, atunci lucrurile ar putea degenera în instabilitate social-politică.

Partenerii europeni sunt în așteptarea unui act de maturitate politică, care să vină din partea forțelor politice. Adică, tradus pentru partide, acest lucru ar însemna în primul rând o înțelegere a conținutului intereselor naționale, dar și a logicii de non-impunere a acestor proceduri. Integrarea europeană ca obiectiv a fost definită de autoritățile de la Chișinău, nu de către Bruxelles.

Ce poate oferi Comunitatea este o procedură, un cadru legal și asistență

tehnică sau financiară, dar fără măsuri punitive de tipul celor care vin dinspre est. Alegerea este una benevolă și este însoțită de mecanisme de monitorizare pentru că orice asistență poate fi interpretată și ca o investiție proprie în securitate, stabilitate și dezvoltare.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.